

Sunnuntai 7.7.2013
Aamuseurat 8:00
Eetu Muilu

Pari tuhatta vuotta sitten Välimeren alueella eli mies, jolla oli kiinnostavaa sanottavaa: toisenlaista kuin oli totuttu kuulemaan. Hän opetti muita ja esitti radikaalejakin näkemyksiä. Tällainen kiinnosti erityisesti miehiä, joita hän sai seuraansa, kannattajikseen.

Puhuessaan tämä mies käytti paljon vertauksia. Hän esitti ihmisille monimutkaisia asioita pukemalla nämä vastaaviin arkisiin ilmiöihin.

Tätä miestä myös paheksuttiin. Erityisesti oppineet, totuttujen tapojen mukaan itseään viisaina pitävät, suhtautuivat kielteisesti uusiin ajatuksiin.

Tämä mies ei itse koskaan, ihme kyllä, kirjoittanut mitään, mutta muut, erityisesti häntä kannattaneet, kirjoittivat hänestä. Kirjoitukset ovat tosin ristiriitaisia ja antavat hänestä erilaisia kuvia. Myöhemmin, ja edelleen, tästä miehestä vasta onkin kirjoitettu ja puhuttu. On tulkittu monella tavalla ja väitelty.

Tästä miehestä kertovien parin tuhannen vuoden takaisten kirjoitusten perusteella voi päätellä, että joidenkin hänen seurassaan olleiden miesten kanssa hänellä lienee ollut hyvin läheinen suhde. Naisista ei ole paljon mainintoja. Ainakin yksi nainen on kuitenkin kirjoitusten mukaan ollut tälle miehelle erityisen läheinen.

Näille läheisille oli kova paikka, kun tämä mies tuomittiin kuolemaan kansankiihottamisesta ja vallalla olleiden uskonnollisten käsitysten kyseenalaistamisesta. Ennen tuomion täytäntöönpanoa hänelle tarjottiin mahdollisuutta välttää kuolemantuomio. Velvollisuudentuntoisena hän kuitenkin tahtoi kuolla edustamansa aatteen puolesta. Viimeisiä hetkiään hän vietti yhdessä näiden läheistensä kanssa ja jakoi vielä tällöinkin jakaa opetuksiaan. Pienenä yksityiskohtana mainittakoon, että silloin hän sanoi yhdelle ystävistään eräitä hämmentämään jääneitä sanoja kukosta.

Tästä puheena olevasta miehestä eräs on kirjoittanut 2000-luvulla: "Hänen sankarihahmonsa on hänen elinajastaan lähtien saanut ja saa edelleen ansaitusti osakseen omistautunutta ihailua." Ja tämä kirjoittaja muistuttaa, että toisaalta hän "sai osakseen vihaa, pilkkanimiä ja syytteitä".

Ehkä olettekin jo hoksanneet, kenestä näissä käsityksissä puhutaan. Aivan oikein – Sokrateesta tietysti. Sokrates on yksi merkittävimpiä antiikin Kreikan filosofeja. Hänestä tiedämme erityisesti hänen opetuslapsensa Platonin kirjoitusten kautta.

Ai mitä? Luulitko, että puhuin Jeesuksesta. No, se on hyvin ymmärrettävää, kun ottaa huomioon tilanteen – erityisesti tietysti siitä syystä, että kyseinen kuvaus sopii hyvin myös tähän toiseen antiikin ajan kirjallisuuden merkittävään henkilöhaamoon, Jeesukseen.

Tiedämme, että antiikin kreikkalais-roomalainen eli hellenistinen kulttuuri vaikutti Uuden testamentin kirjoittajiin. Eri kirjoittajat, joiden tekstejä on päätynyt kyseiseen kokoelmaan, ovat ottaneet mallia erilaisista kreikkalaisista teksteistä. Rooman valtakunnassa eläneen Jeesus

Nasaretilaisen ajan sivistyneille erityisen merkittävä vaikuttaja oli muun muassa platonismi. Sokrateesta kirjoittaneen Platonin tekstejä, erilaisia kopioita ja versioita näistä, oli varmasti päätyneet Jeesuksesta kirjoittaneiden sivistyneiden saataville. Vähintään tietoa oli välittynyt suullisesti.

Jeesuksen ja Sokrateen henkilöahmot, näiden tarinat, ovat monissa kohdin niin samankaltaiset, että edellä kuvatun perusteella voisi olettaa yhtenä tekijänä olevan intertekstuaaliset eli tekstienväliset kytkökset. Tällaisen perustellun hypoteesin voisi tehdä toisaalta tieteellisen tutkimuksen koeteltavaksi ja toisaalta ihan tässä tilanteessa tarkasteltavaksi. Tekstienvälisyys on sitä, että teksti on vaikutussuhteessa toiseen tekstiin. Toisesta tekstistä voidaan käyttää aineksena esimerkiksi tarinaa, henkilöahmoa tai muuta elementtiä: esimerkiksi teos Täällä Pohjantähden alla alkaa Ensimmäisen Mooseksen kirjan alun mukaisesti, luomiskertomuksena. Kirjoitetussa tai puhutussa tekstissä esimerkiksi henkilöahmoa voidaan rakentaa lainaamalla aineksia toisessa tekstissä esiintyvistä toisesta henkilöahmosta, joko tiedostetusti tai tiedostamatta.

Kysymys on nyt tietysti se, miten kristilliseen uskoomme vaikuttaa se tosiasia, että kuten kaikki kirjallisuus myös erilaiset Raamatussa olevat tekstit sisältävät niin sanottuja intertekstuaalisia eli tekstienvälisiä kytköksiä moniin muihinkin teksteihin kuin Raamattuun otettuihin tai sieltä pois jätettyihin teksteihin. Jos on niin, että Uuden testamentin kirjoittajat ja suullisen tiedon välittäjät ovat ottaneet Jeesuksen henkilöahmoon mallia Sokrateesta ja myös muista ihmisiä ympärilleen keränneistä opettajista ja ajattelijoista, onko se jotenkin vahingollista uskollamme?

Vastaan yksiselitteisesti: "Ei." Vastaus ei vaadi täydentämistä, vaan on noudatettava sitä periaatetta, että on ymmärrettävä kysymys, jotta voi ymmärtää vastauksen. On siis ymmärrettävä, mitä usko, uskominen, tarkoittaa.

Uskominen on toisin sanoin sitä, että ajattelee: ajattelee jostakin asiasta jollain tavalla. Ja tällainen ajatteleminen ei niin sanotusti "jää vain ajatuksen tasolle" eli jonkinlaiseksi hajanaiseksi pohdiskeluksi, vaan mukana on aina tiedollinen puoli. Jokapäiväiset tekemme ja toimemme vaativat uskomuksia, joita pidämme tietona. On esimerkiksi tarpeen ajatella, että maailmassa on paljon hyvää, jotta voi itse toimia sitä edistääkseen. Näin on hyvä uskoa; tämä on siis hyvä tietää. Jos ulkona näyttää satavan, otan sateenvarjon, koska ajattelen, uskon eli tiedän, että kastun ilman varjoa. Tällaisista arkisista asioista kaikissa niin sanotuissa uskonasioissa on kyse.

Vaikka Jeesuksesta kirjoittaneet olisivat ottaneet mallia Platonin ja monien muiden teksteistä, se ei millään tavalla häiritse saati vahingoita sitä, että on hyvä ajatella monista asioista sillä tavoin kuin he ovat päätyneet tarinansa kirjoittamaan – eli tällä tavalla tietää asian laita. Juuri sitä on usko. Uskosta ei kannata tehdä sateenvarjon käyttöä monimutkaisempaa ja mystisempää. Uskossamme on kyse siitä, miten meidän mielestämme joistain asioista on hyvä ajatella. Näin voidaan ymmärtää, mitä usko, uskominen, tarkoittaa.

Uskominen on ihan tavallista tiettyjen arkisten toimintatapojen, ajatusmallien ja rikastuttavien kulttuuriperinteiden kannattamista sekä tietysti merkittävän maailmankirjallisuuden eli erityisesti Raamatun lukemista. Tämä on armollinen ajatus uskosta ja sanasta.